Anderzijds, is de Hoge Raad voor het Penitentiair Beleid bij machte suggesties naar voor te brengen en te antwoorden aan mijn verzoeken in het domein van het gevangeniswezen.
Tenslotte, ben ik in contact met de Koninklijk Kommissaris voor de hervorming van het Strafwetboek die interessante suggesties gedaan heeft in gebieden die onrechtstreeks de penitentiaire politiek raken, met name inzake "alternatieve" sancties.

Met de meeste hoogachting,
Melchior WATHELET".

NAMEN NOEMEN 7

Sinds de publikatie van Namen Noemen 6 in Fatik 38 (november 1988) bleef het zeker niet stil op het terrein van de gerechtelijke verslaggeving. De journalisten zelf publiceerden een brochure over hun deontologie en de reklasseringswerkers reageerden hierop. Bovendien raakten nieuwe wetenschappelijke gegevens bekend m.b.t. de visie van slachtoffers over de gerechtelijke verslaggeving. Ook verscheen een subliem boek van de Nederlandse gerechtsjournalist Van Veen. Deze toont aan hoe de gerechtelijke verslaggever nog wel wat meer kan doen dan strafzaakjes aan zijn pen rijgen.

De Algemene Vereninging van Beroepsjournalisten in België (AVBB) gaf een Beknopt Overzicht van de Gerechtelijke Pers (1989, 40 p., te bestellen bij: AVBB, IPC, Karel de Grotelaan 1, 1041 Brussel) uit. De titel is enigszins misleidend, want een overzicht van de gerechtelijke pers bevat het boekje niet, wel een overzicht van de deontologische normen en richtlijnen die centraal moeten staan in de gerechtelijke verslaggeving. De brochure wil de aandacht van al diegenen die informatie verstrekken vestigen, op de mentaliteit die moet vooropstaan bij het vervullen van hun opdracht en op de deontologische regels die daar aan de basis van moeten liggen. De publikatie richt zich zowel tot journalisten, politici, magistraten, rijkswachters, politiemensen, advokaten en iedereen die van ver of van dichtbij betrokken is bij de berichtgeving over strafzaken.
Met deze brochure levert de AVBB het bewijs dat daadwerkelijk het besef bestaat dat gerechtsjournalisten bewust alert moeten zijn als het recht op informatie en de rechten van de verdediging van een verdachte of het recht op privacy van procespartijen dreigen te botsen.
Tegelijk wil de brochure een buffer opwerpen tegen een aantal wetsvoorstellen die in het recente verleden in het parlement zijn ingediend om het noemen van namen van verdachten te verbieden. Deze wetsvoorstellen (ingediend o.m. door M. Smet, H. Suykerbuyk, H. Decleeck, H. Weckx en in 1988 nog door C. Desmedt) dreigen volgens mediaspecialisten door hun ongenuanceerd karakter een al te verregaande en daarom ongewenste beperking op te leggen aan de gerechtelijke verslaggeving. De AVBB wijst een wettelijke regeling kategoriek af en kiest in plaats daarvan voor een nadrukkelijker toepassing van de deontologische regels van de journalistiek (zelfregulering i.p.v.wettelijke beperkingen). Vanuit deze strategische optie werd binnen de AVBB sedert enkele maanden een "deontologische raad" geïnstalleerd om toe te zien op de naleving van de journalistieke deontologie.
Merkwaardig genoeg is in het boekje nergens een verwijzing te vinden naar de organisatie en de bevoegdheden van deze deontologische raad.
Fatik vroeg de mediaspecialist van de R.U.G en tevens lid van de Juridische Kommissie van de Liga voor Mensenrech-

ten, Dirk Voorhoof om een kommentaar op deze brochure. Deze sprak onmiddellijk zijn ontgoocheling uit over de aanpak en de inhoud van dit nochthans lovenswaardig initiatief. Gelet op de aankondiging op de achterflap waarin gesteld wordt dat een tiental gerechtsjournalisten en specialisten in de behandelde materie "al hun kennis en ervaring gebundeld hebben om een bruikbare en verantwoorde professionele handleiding samen te stellen" mocht meer van dit initiatief worden verwacht.
Nuttig is ongetwijfeld de bundeling in één dokument van de "Verklaring der plichten en rechten van de journalist" en de "Kode van de journalistieke beginselen aangenomen door de BVDU (dagbladuitgevers), de NFIW (weekbladuitgevers) en de AVBB" samen met de publikatie van de drie ministeriële circulaires in verband met de verhouding media en justitie (respektievelijk van 1953, 1965 en 1984). Het boekje bevat verder een aantal tips en denkpistes voor de gerechtsjournalistiek en terecht wordt ook de nodige aandacht besteed aan de problematiek van de bescherming van de journalistieke bronnen, aangezien het juist de sektor van de gerechtsjournalistiek is geweest die in de voorbije jaren het journalistieke bronnengeheim bedreigd zag.

Het grootste bezwaar tegen deze brochure betreft vooral het slordig omspringen met en de verwaarlozing van de essentiële rechtsregels die van toepassing zijn op de (gerechts)journalistiek. Het is goed dat de deontologische regels beklemtoond worden, maar in de eerste plaats moet de journalist toch rekening houden met het vigerende positieve recht. Naast de deontologische kodes had het, volgens Voorhoof, in deze brochure zeker niet misstaan om de tekst op te nemen van de artikelen 6 en 10 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens (in bijlage is alleen artikel 8 lid 1 ECVRM opgenomen). Bovendien ware enige toelichting aan de hand van de Europese rechtspraak eveneens gewenst. Verkeerdelijk leest men op p. 33 dat het EVRM geen expliciete bescherming biedt voor de eer en goede naam, maar men verwijst enkel naar art. 8 EVRM, dat het recht op privacy garandeert. Art. 6 en het tweede lid van art. 10 EVRM vestigen van hun kant wel degelijk aanspraken op het privéleven van de procespartijen en de goede naam en de rechten van anderen. Ook in het voorwoord was al gebleken dat het EVRM bij de samenstellers nog in onvoldoende mate bekendheid geniet. Daarin is nl. sprake van art. 12 EVRM (het recht om te huwen) terwijl art. 8 (het recht op privacy) bedoeld is.
In de brochure wordt een beknopt overzicht gegeven van de rechtsvervolging tegen journalisten wegens inbreuken op het strafrecht (p. 34). Zo wordt meer bepaald verwezen naar de artikelen uit het strafwetboek in verband met laster, eerroof, kwaadwillige ruchtbaarmaking en belediging. Over de burgerrechtelijke aansprakelijkheid op grond van de artt. 1382-1384 BW, die in de praktijk veel belangrijker is, en over de door de rechtspraak van de voorbije jaren aangescherpte normen lezen we echter geen woord. Het recht op afbeelding van de geportretteerde, zoals o.m. expliciet vastgelegd in art. 20 van de auteurswet, komt al evenmin ter sprake, terwijl juist in de gerechtsverslaggeving de publikatie van foto's van verdachten en slachtoffers en de audiovisiuele verslaggeving een bijzondere problematiek opwerpt.
Tenslotte heeft Voorhoof nog een aantal opmerkingen in verband met het hoofdstukje over de rechterlijke organisatie en de rechtsterminologie. Waarom het Arbitragehof en in elk geval de Raad van State, afdeling administratie, ontbreken in zo'n overzicht is niet duidelijk, net zo min als het onvermeld blijven van de Europese rechtsinstanties. Misdrijven worden in

de brochure 'delikten' genoemd, terwijl dan weer wel van 'misdrijven' sprake is m.b.t. de specifieke bevoegdheid van de korrektionele rechtbank en hier dus in feite wanbedrijven bedoeld zijn. Deze kritiek op het onnauwkeurig hanteren van de termen 'misdrijven', 'misdaden' en 'wanbedrijven' kan natuurlijk als vitterij of als puntenslijperij beschouwd worden, ware het niet dat in de laatste alinea van de brochure de initiatiefnemers zelf benadrukken dat 'de juiste termen (moeten) worden gebruikt' en het korrekte gebruik van het juridisch jargon een bewijs levert van professionele ernst en nauwkeurigheid. En verder schrijven ze terecht: "Onvolkomenheden in de gebruikte terminologie ergeren niet alleen de desbetreffende specialisten (...) maar doet ook afbreuk aan de kwaliteit van de informatie..."
Om af te ronden stelt Voorhoof: een interessant initiatief vanwege de AVBB, maar de publikatie is teveel een onvolledig samenraapsel van bestaande dokumenten aangevuld met nogal lukrake en oppervlakkige redaktionele tekst. Misschien interessant als eerste kennismaking met de problematiek, maar als professionele handleiding of praktisch handboek voor de gerechtsjournalistiek haalt deze brochure een ruim onvoldoende.

In Fatik (nov. 1988) 38 werd in het redaktioneel Namen Noemen (6) ook verwezen naar een ontmoeting die zou plaatsgrijpen tussen gerechtelijke verslaggevers en reklasseringswerkers. Op 20 februari 1989 was het zo ver. Op een perskonferentie deden de reklasseringswerkers hun beklag over de gerechtelijke verslaggeving. Hoewel de publikatie van Beknopt Overzicht van de Gerechtelijke Pers een lovenswaardige aansporing is tot meer voorzichtigheid bij de gerechtelijke verslaggeving t.a.v. het recht op privacy van verdachten, veroordeelden en hun familieleden, toch houden nog te veel gerechtsjournalisten zich bezig met het verslaan van individuele strafzaken. Zo verwaarlozen zij hun andere taken, nl. het uitoefenen van kontrole op de rechtsgang en het situeren van de kriminaliteit in haar maatschappelijke dimensie d.m.v. achtergrondinformatie.
Wilfried Meyvis, koordinator van de Vlaamse Vereniging voor Forensisch Welzijnswerk stelde dat de gerechtelijke verslaggeving een nadelig effekt heeft op drie vlakken. Individueel krijgt de beklaagde door de media een etiket opgeplakt ("het beest van...") dat hij moeilijk kwijt geraakt en zijn reklasseringskansen negatief beïnvloedt. Familiaal omdat het hele privé-leven van een beklaagde vaak nodeloos breed wordt uitgesmeerd in de media, zodat de hele familie én de slachtoffers mee gestraft worden. Maatschappelijk omdat de aard van de gerechtelijke berichtgeving mee de bereidheid bepaalt van de maatschappij om de justitieklant weer op te nemen. Beleidsmakers en rechters zijn niet zelden sterk beïnvloed door het eenzijdige beeld van de kriminaliteit dat door de gerechtelijke verslaggeving wordt opgehangen.
Meyvis stelde ook vast dat voor journalisten niet duidelijk is wat wel en wat niet kan. De brochure van de AVBB is kontradiktorisch en verward omdat men enerzijds de opvatting verdedigt dat er algemeen geldende principes zijn die moeten worden gerespekteerd, maar anderzijds heerst er dan toch ook weer de idee dat die verplichtingen volledig afhangen van individuele overwegingen in een konkrete situatie. De verschillende redakties en gerechtsjournalisten hebben zo ieder hun eigen opvatting over deontologie al naar gelang hun lezerspubliek, de persoonlijke journalistieke eerzucht, het kontrolerend optreden van de hoofdredakteurs e.d. De deontologische regels van de brochure van AVBB zijn dus veel te

vaag. Daarom wil de reklassering een eigen deontologische brochure uitbrengen. Die zal de nadruk moeten leggen op de rechten van de burger tegenover de pers. Meyvis meende ook dat de deontologische adviesraad die sedert 1 jaar in de AVBB werkt, zeer moeilijk toegankelijk is voor het reklasseringspubliek. Hij vond ook dat reklasseringswerkers én de mensenrechtenorganisaties hierin vertegenwoordigd zouden moeten zijn.

Er is sinds dus heel wat werk aan de winkel. De problematiek is, volgens spreker Mark BLOEYAERT, docent aan het IPSOC te Kortrijk en specialist in de materie, veel ruimer dan het noemen van verdachten alleen. Recentelijk ziet men vooral dat journalisten zelf op onderzoek uitgaan en allerhande mensen lastig beginnen te vallen. Een tweede opmerkelijke trend is het steeds meer verwijzen naar analoge gevallen of feiten uit het verleden. Volgens Bloeyaert moet de reklassering dringend de inbreuken op de privacy van verdachten, veroordeelden, verwanten en slachtoffers systematiseren om de pers hiermee te konfronteren. Bovendien moet aan de media én aan de gerechtelijke overhedenachtergrondinformatie m.b.t. kriminaliteit in de samenleving en m.b.t. de strafuitvoering worden verschaft. Ook Bloeyaert bepleitte een informatiebrochure waarin de rechten van de burger t.o.v. de media zijn opgenomen. Volgens hem is echter ook bij de reklassering zelf nog heel wat sensibiliseringswerk nodig. Daar moet de registratie immers eenvormig worden gemaakt. Bloeyaert meent dat alertheid in de sektor van het forensisch welzijnswerk dringend nodig is: momenteel wordt zowel bij VTM als bij de BRT overwogen om systemlatisch assisenzaken te verslaan. Bloeyaert vreest dat dit een eerste stap is in de richting van programma's als Opsporing verzocht ?

Op het domein van de gerechtelijke verslaggeving is er ook nieuws van het wetenschappelijke front.Steinmetz brengt in Sec (*STEINMETZ, C.H.D., "Slachtoffers en de media", in: Sec, WODC, Ministerie van Justitie, 1989, 1, pp. 13-15)* een samenvatting van zijn onderzoek naar de effekten van slachtofferhulp met de focus op de rol van de media. Er kwamen 496 slachtoffers van ernstige misdrijven aan bod. De slachtoffers hadden het misdrijf effektief bij de politie aangegeven. Er werd m.b.t. de veerslaggeving over het misdrijf gepeild naar hun mening. Men vroeg: "Wat vindt U ervan om uw naam of initialen in de krant afgedrukt te zien of te horen op tv-programma's ?" en "Wat vindt U ervan dat de politie gegevens uit het proces-verbaal doorspeelt aan de media, zonder u daarvan iets te zeggen ?"

Bij 26 % van de slachtoffers kwam de zaak in de media. In 37 % van deze gevallen werd met initialen gewerkt. Zowat driekwart van deze laatsten vonden die werkwijze niet aangenaam. Hoewel in 60 % van de gevallen de berichtgeving volgens de slachtoffers juist was oordeelt nauwelijks de helft (48 %) positief over de publikatie. 46 % van de slachtoffers vindt dat de politie gegevens aan de media mag doorspelen. De meerderheid vond evenwel dat als de media overgaan tot publikatie, zij dit zo zakelijk mogelijk moeten doen en bovendien het slachtoffer naar zijn toestemming moeten vragen. Dit laatste is tevens het advies van Steinmetz aan de journalisten.

Dat gerechtelijke verslaggeving nog wat meer kan zijn dan bloed, zweet en tranen en melodramatische verhalen over gruwelijke verdachten, wordt aangtoond door Jac. Van Veen. In Journalist in de rechtszaal (1988, Van Gennep, Amsterdam, 169 p.) bundelde hij opstellen die hij sinds 1985 publiceerde in Vrij Nederland

en het Algemeen Dagblad. De stukjes belichten in een vlotte journalistieke stijl omzeggens alles wat er zoal kan mislopen bij de strafrechtelijke afhandeling van een zaak. Van Veen heeft het over zin en onzin van voorwaardelijke vrijheidsstraffen, over de arrogantie van psychiaters, het ingewikkeld juridisch jargon, slordigheden van parketmagistraten, de geringe belangstelling voor slachtoffers, de problematiek van het noemen van namen van beklaagden, chantagepoging bij verhoren, klassejustitie, de problemen van tolken e.d. Daarbij worden vaak man en paard genoemd: als een rechter een scheve schaats rijdt wordt dat genadeloos neergeschreven. Het is natuurlijk onmogelijk om in een bestek van een stukje dat slechts 3 à 5 pagina's lang iseen probleem uitvoerig te behandelen, maar voor wie de Belgische gerechtelijke verslaggeving gewoon is mag het werk van Van Veen een verademing heten. Het is onmiskenbaar zo dat betrokkene in België al lang uit de gerechtszaal zou gebonjourd zijn of gesanktioneerd zijn door het parket met een informatiestop. In Nederland schijnt de magistratuur veel makkelijker kritiek te verdragen dan in België en dat terwijl de problemen daar veel minder akkuut zijn. Wie stukjes leest als deze rond de deontologie van tolken en het Belgische amateurisme terzake kent, of wie leest dat er in Nederland nog te weinig scheiding der machten is en dan weet dat in België alle rechters politiek worden benoemd, krijgt soms de neiging om de Nederlandse problemen als luxevraagstukken af te doen. Toch is dat niet zo, want ook Van Veen toont overduidelijk aan dat stupiditeit overal bestaat, ook in Nederland, dat toch wel een demokratischer strafrechtsbedeling heeft dan België.

UITWIJZINGEN VAN VREEMDE GEDETINEERDEN.

Naar aanleiding van de benoeming van Mevrouw Paula D'HONDT-OP DEN BOSCH (CVP) tot migrantenkommissaris schreef de Schaarbeekse burgemeester Roger NOLS (PRL) op 20 februari 1989 een open brief over het migrantenbeleid. Deze brief is voor onze lezers van belang omdat hij in ruime mate ingaat op de problematiek van de vreemdelingenkriminaliteit. De brief gaat als volgt:

"Mevrouw de Kommissaris,
Het is met grote voldoening dat wij hebben vernomen dat de regering heeft beslist een Koninklijk Kommissariaat voor Immigratie in het leven te roepen.
Daarenboven verheugen wij er ons over dat u werd gekozen tot het volbrengen van deze delikate opdracht waarmede zal worden tegemoetgekomen aan de verzuchtingen van talrijke medeburgers die wonen in gemeenten waar immigratie buitensporige afmetingen heeft aangenomen.
Deze burgers verwachten van U duidelijk en vastberaden standpunten teneinde de betrokken gemeenten te voorzien van de nodige middelen om een doeltreffende integratie mogelijk te maken van migranten die de wens uiten zich definitief bij ons te vestigen.
Zij verwachten tevens van u dat u verwijderingsmaatregelen zoudt treffen ten overstaan van diegenen die niet vatbaar zijn voor integratie. Hieronder behoren, o.m. de daders van wilde aanslagen (ook op bejaarde mensen) of de drughandelaars die jongeren, zowel Belgen als niet-Belgen tot druggebruik aansporen, wat vaak tot misdadigheid leidt.
De konsulaire autoriteiten van de landen van herkomst van deze jonge misdadigers zijn er zich van bewust dat deze het imago van hun land aanzienlijk schaden.